

3q

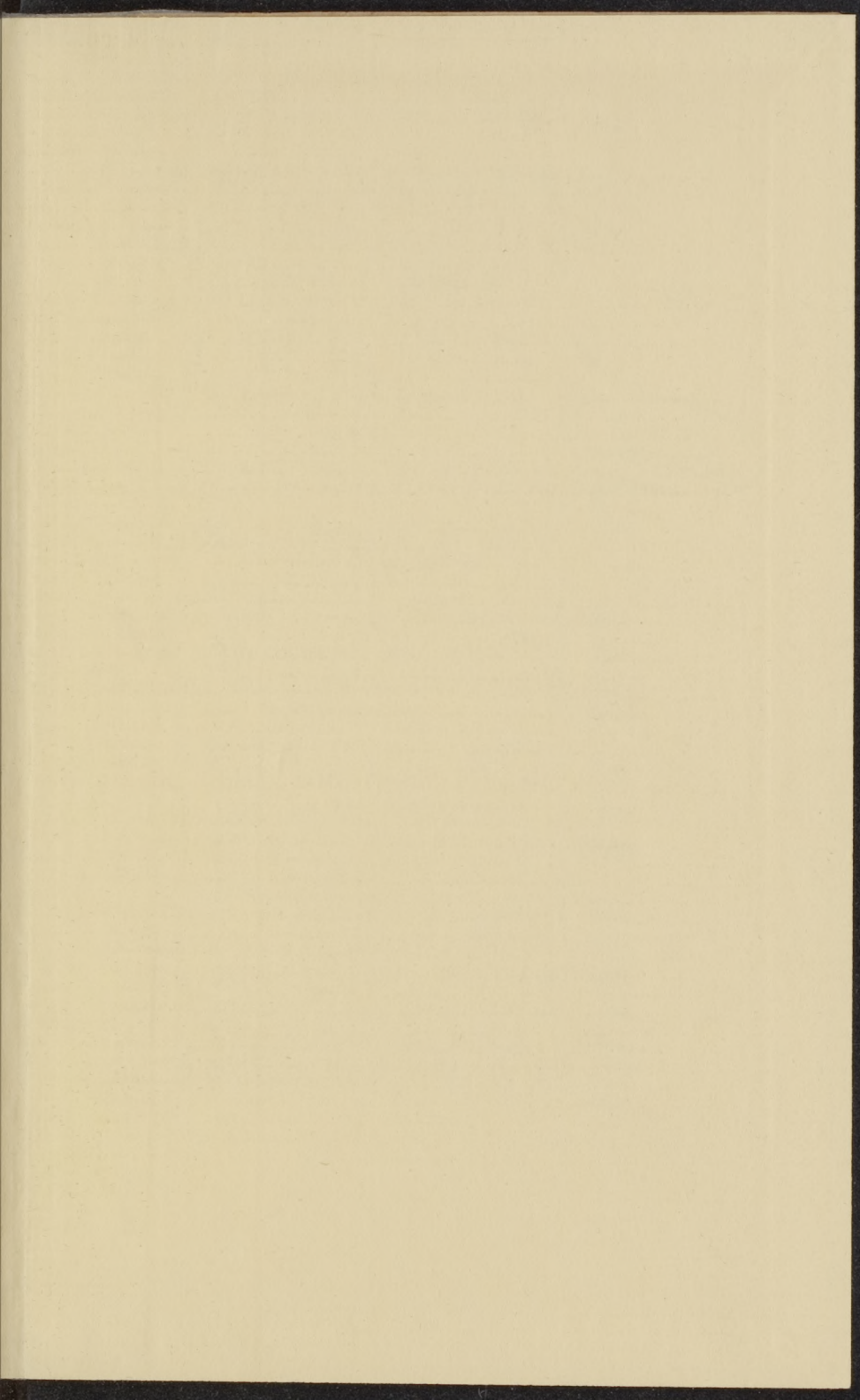
30

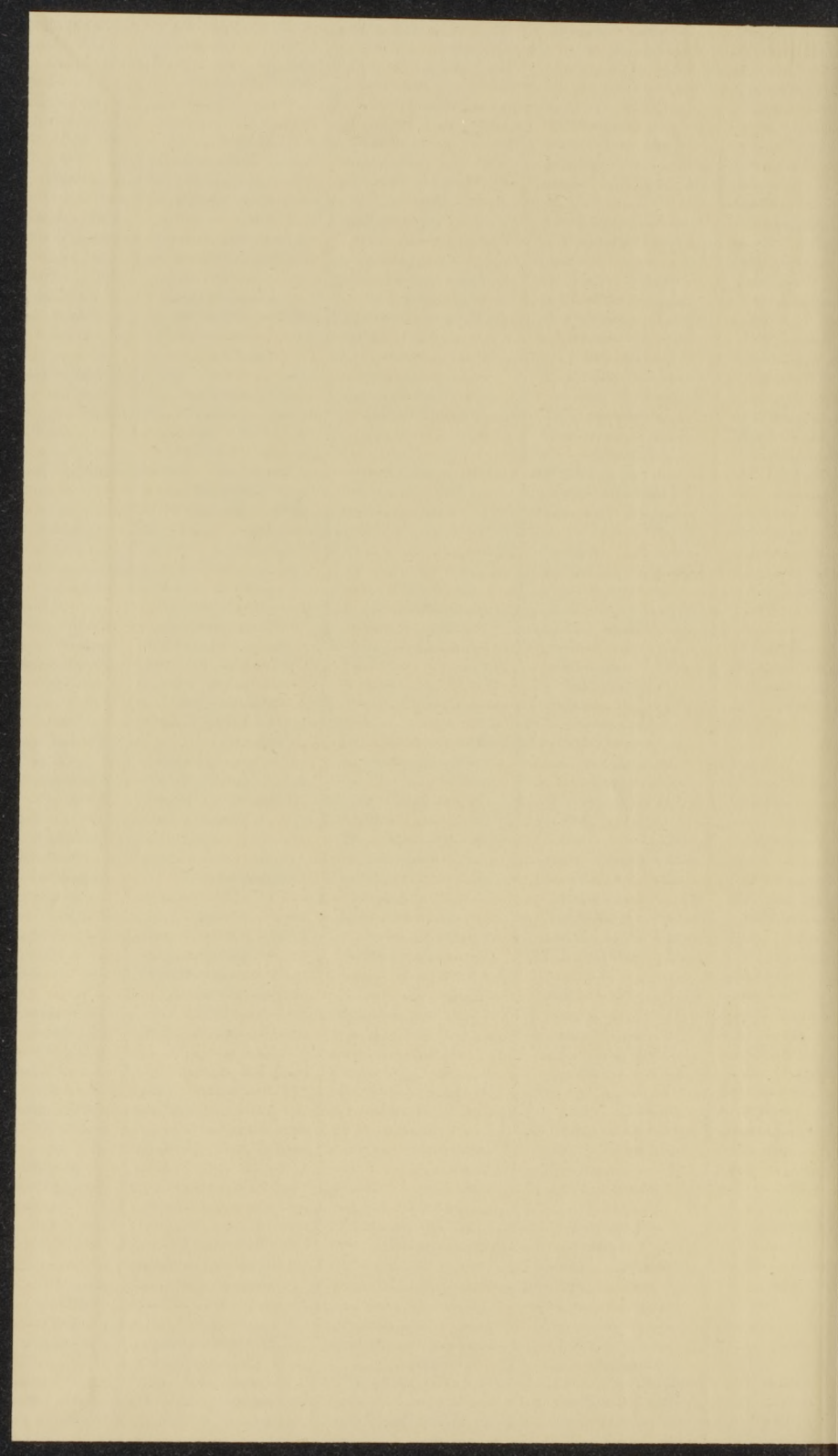
BIBLIOTHEEK KITLV

0006 7510

064 583 430

39.
38.

AANMERKINGEN

OVER DE IN CURACAO VAN TYD
TOT TYD IN ZWANGGAANDE

ZIEKTEN;

DOOR

CAREL DOERFFEL,

*Genees- en Heelmeeſter van 's Lands
Hospitaal aldaar.*

Met den aanvang van Louwmaand 1757. regeerde hier onder de Europeaanen een brandende Koorts, beginnende met groote hitte, dorst, hoofdpyn, gedurig braaken, rusteloosheit, snelle pols, vuur-roode Pis, die in 't midden met een Wolk bezet was; zulks duurde tot den vierden dag; dan kwam 'er een Ylhoofdigheid by met een drooge tong; den vyfden of zesden dag volgde een huivering verzeld met Geelzugt, zynde de kleur van 't Lighaam geelgroen met een klam zweet; de Koorts-hitte verliet den Lyder, maar hy behield eene snelle Pols, de Ylhoofdigheid-

digheit, en 't braaken, tot den negenden dag toe; met den 11^{den} volgde by veelen een Loop, by eenigen eene Roode Loop; zulks duurde tot den 15^{den} of 16^{den} dag; en een' Onmagt in de Ingewanden, tot den 21sten.

DE GENEZINGSWYZE.

In den beginne van de Ziekte deed men genoegzaame Aderlatingen, vervolgens gaf men openlyfmaakende Middelen uit het Aftreksel van Tamaryn, Cassia, Manna, Rhabarber. Daar reeds te veel beweging was, gaf men 't Zout van Alfem opgeloft in Limoensap, met wat Honig en Garstewater. *In den aanwas van de Ziekte* gaf men Koeldranken uit twee ponden Garstewater, een half Loot Salpeter, versch uitgeperst Citroensap, en Zuiker, zo veel genoeg was tot de smaak. De Zieken gebruikten insgelyks versch Sap uit Oranje Appelen geperst, en Wey van Karnemelk: en in den *hoogsten Top* der Ziekte Koeldranken, en Garste-roomen. In haare *Afneeminge*, om 't walgen te stuiten, gaf ik een Aftreksel van Roode Roozen, dat met zuure Zwavelgeest ryns, en met Gra-
naat

naat Syroop smaaklyk gemaakt was; of anders dit mengfel: vier Oncen Rozenwater, zoete welriekende Geest van Vitriool drie drachmen, Syroop van Klaprozen of *Diacodii* zo veel genoeg is. — In *hardlyvigheit* wierden Clifteeren-, en in de *byblyvende Ylhoofdigheit* trekmiddelen [*Epispastica*] onder de voeten gelegd, en men gaf een genoegsaame menigte Verdunnende dranken met Thee *Bing*, zynde een gewas hier te Lande, met Saffraan; of een Aftreksel van openende Kruiden naar de Brandenburger Apotheek. — In den *Loop* of *Rooden Loop* werd een openlyfmaakend Middel gegeeven uit de *Rhabarber* of een braakmiddel van de *Ipecacuanha*-wortel; vervolgens tot een versterkend middel het *Elixir Viscerale* van HOFFMAN, of Rhynfeyn, waarin bittere Kruiden en het Staalvyffel getrokken waren.

Onder de Inwoonderen begon een kwaadaartige Koorts in zwang te gaan, gelykende naar die, welke, in 't Jaar 1754 hier ook woedde. Ze begon met grillinge, en daaropvolgende hitte, een' ongelyke Pols, de Pis, in de Koorts geloft, was Vuur-rood; het braaken en de
be-

benautheit duurde met de Koorts 24 uren en langer, dan volgde een tyd van 18 uren, dat de Koorts afwas en alle ongemakken aflieten; hierop volgden nieuwe verheffingen van Koorts; hierby kwamen Ylhoofdigheit, uitflag van roode plekken, by Vrouwen ongemeene bloedvloedden, die meer dan 24 uren duurden; hierop ging de Koorts weër af, zynde de Ledematen koud, het Zweet koud, de Pis bruin-geel met met een Slymig Zetfel, by eenige gelykende na Water waarin Vlees gestaan heeft. Naa dat de Tyd, waarin de Koorts afwas, 15 uren geduurd hadde, kwam er weër een Koorts met alle de genoemde toevallen. Daarop volgden Trekkingen in de peezen, daarop stui- pen; en, in plaats dat de Koorts afging, viel de Lyder in den Dood.

In menschen die kwaadsappig of zeer vet waren, en van deze Ziekte aange- tast wierden, bespeurde men niet dat de Koorts afging, maar wel, datze verminderde zo in warmte, als in afnemende benautheit. Maar de snelheit van Pols, Slapeloosheit, en Ylhoofdigheit bleven. Zulke Afnemingen van Ziekte duurden by eenigen maar weini-

ge uuren, by anderen 12 uuren. De sterkste Koorts-verheffingen waren op de onevene dagen; de Pis geleek na die welke men in de Geelzugt looft. Zulken zyn meest den 5^{den} of 7^{den} dag gestorven.

Jonge magere menschen, die men Goedsappigen kan noemen, bereikten den zevenden dag, en met dezen, of de tiende Verheffing, volgden langduriger afnemingen der Ziekte, eindelyk tuschenpozen met eenen regelmatigen omloop der Ziekte; en de zulken zyn tegens den 21sten dag door een behoorlyk gebruik van *Kina Kina* weder gezond geworden.

In 't midden van Louwmaand kwam een Bark van *Jamaica*, onder welker Volk de Pokjes *grasfeerden*. De regeering gebod deze Bark in 't schottegat te leggen; doch heeft zich deze ziekte onder 't volk alhier verspreid. Van 1750 tot heden zyn wy anders van zulke Kinderpokjes vry geweest.

By de gemelde kwaadaardige *Koorts*, kwam by veelen een Zinkingkoorts met uitslag [*Febris Catharralis petechizans.*] Zulks overkwam twee vette Turkse Vrouwen, 30 en 40 jaaren oud: met
den

melden dage in geduurige Koortfen, en met zulken liep het gevaarlyk en doodlyk af. — Hier toe gaf veel oorzaak eene verkeerde fchikking van Geneesmiddelen, en een onbehoorlyke houding van de Zieken. By wien purgeeringen en Aderlatingen gedaan wierden, liep het gemeenlyk doodlyk af. — Een Jood, 28 Jaaren oud, gebruikte op den tweeden en vryën dag een purgeermiddel, zulks wierd volgehouden tot den 6^{den}, en den 8^{ften} ftierf hy. Met beter gevolg gebruikte ik zweet en pisdryvende middelen tot den 7^{den} of 9^{den} dag, dan middelen om de Koorts te breeken en 't hart te fterken, om dat zulke Lyders doorgaans zeer zwak in die dagen waren. In veele omftandigheden heb ik my mede van trekmiddelen onder de voeten bedient, doch heb daarvan geen beter uitwerking gezien dan *Carel Richa, in constitutione Epidemica Taurinensi* 1720, daar hy 't volgende meld: „ Ik zal niet fpreken van de „ blaarttrekkende middelen. Ik heb 'er „ 't gebruik van gants niet heilzaam gevonden. Zeker! in kwaadaardige of „ Pest-koortfen, in welken het bloed „ na

„ na stremming helt , is 'er niets uitne-
 „ mener , geschikter of voordeeliger.
 „ Maar daar de vogten na versmelting
 „ hellen , of scherper zyn , of meer
 „ woeden , alwaar het bloed meer te
 „ bedwingen dan aantezetten is , daar is
 „ 'er weêr niets schadelyker en dood-
 „ lyker.”

Twec Kinderen , drie jaaren oud ,
 heiden byna van gelyke Lighaamsge-
 steltenis kregen de gemelde Koorts ; in
 plaatse eener Uitslag was 'er drooge
 hoeft , engborstigheid en gepiep van de
 borst. De handen en voeten waren
 koud met klam zweet ; de pis was geel
 met een wolk in 't midden. By den
 eenen gebruikte ik tot den 9^{den} dag uit-
 wafemende en Pisdryvende middelen.
 In 't *hoogst* der Ziekte moest ik Trek-
 middelen onder de voeten leggen ; in 't
 afgaan der Ziekte gaf ik het aftreksel
 van de *Cortex Peruvianus* met gepelde
 Garst : waarmede deze zieke op den
 21sten dag vry van Koorts raakte , maar
 een ligte hoeft en pieping op de borst
 bleef behouden tot in Mey , wanneer
 hy op een Landhuis Gyten-melk met
 baat gebruikte. By den anderen wier-
 den Aderlatingen , Koppen , en Purgeer-

middelen gebruikt, dog hy stierf op den zevenden dag.

Offchoon in 't midden van Louwmaand bovengenoemde Koortfen nog genoeg in zwang gingen, gebraken 'er ook geene sleepende Ziekten. Want een Vrouw van 23 jaaren, had langer dan drie maanden aan eene slymige Bloedwating gesukkeld: zy was mager, zwak, en zonder Eetenslust, en had eene gedurige poging om te wateren; dit belette haar de rust. Ik oordeelde, dat de naaste oorzaak van haare kwale was, dat een scherpte van de pis haar de Slym van de blaas afvaagde, en dus eene uitsypering van bloed verwekte. Ik gaf haar een ontlast-middel uit Rabarber en Manna, naderhand een aftreksel van *Althea*, waarin de Gom Tragacanth gesmolten was, en prees eene geschikte Levenswyze aan. Tien dagen zulks gedaan hebbende, bevond zy haar merkelyk beter, de Pis wierd natuurlyk, de aanperzing minder. Zy gebruikte weder het ontlastmiddel en 't aftreksel nog eenige dagen lang, en vervolgens een versterkende Kruidwyn, waarmede zy volkomen genezen is.

Een Heer van 25 jaaren kreeg na 't
ge-

gebruik der klederen van zynen overledenen broeder, (die aan de Long-Teering gestorven was,) mede de gemelde Ziekte. Verscheide middelen wierden te vergeefs gebruikt, om dat hy geen geschikte Levenswys volgde; maar de hoeft en zwakheit toeneemende, be- loofde hy alles waar te neemen. Men liet hem de Ezelinnemelk gebruiken en gaf hem de volgende Smeering van uitgeperste Olie van Foelie en Balsam *Perru*, van elk evenveel; hier mede wierd de borst tweemaal daags gesmeerd, ten einde door de Opflurpende vaten balsmagtige middelen in den ongepaarden Ader (*αζυγος*) en van daar in den hol- ader en regter holligheid van 't hart, en zo in de Long te brengen. Zodanige Middelen 40 dagen lang met een gepaste Levenswys gebruikt hebbende, verlie- ten hem de bewegingen van de Koorts, die 's namiddags aankwamen; de hoest- ten verminderden, en de kragten na- men toe, zo dat hy uitgaande zyne zaaken verrigten konde. Als de eerste wegen vervuild waren, gaf men hem een purgeermiddel. Doch schoon hy de Melk lang bleef drinken, wilde toch de hoeft niet geheel wyken.

Met den aanvang van Lentemaand heersten de gemelde Koortfen nog fterk zonder Uitflag, doch met een regelmatigen omloop. De Koortfen duurden nog lang, by veelen 18 ja 24 uren, met zwaar hoefden. By de zulken gebruikte ik meest uitwafemende midde-len tot den negenden dag, wanneer by de meesten de fluimen losraakten, en ze genazen. Doch alwaar de bewegingen van de Koorts niet konden bedwongen worden nam men zyn toevlugt tot de Koortsbast, doorgaans met een goeden uitflag.

By Blanken en Zwartten regeerde fterk de *Dracunculus*, welke my ook niet ver-fchoonde. De Auteurs, my bekend, welke daarvan fchryven, zyn AEGINATA *Cap. 58*, en F. HOFMAN Tom. VI. (*de morbis, certis regionibus & populis propriis.*) — Omdat men in de maanden November en December daarvan 't meest geplaagt word, zo hoope by gemelde maanden daarvan breeder melding te maaken.

Een Meisje, 6 jaaren oud, kreeg een Zinking-koorts, welke tegen den 15^{den} dag verminderde, den 16^{den} overviel haar een fpraakeloosheit door Wurmen,

benautheit , walging en stuipen. De bewegingen van de Koorts verheften zich daarby ; zulks duurde 13 dagen : in welken Wurmdodende middelen , Clysteeren uit het versch uitgeperste Sap van de blâderen van Aloë , Smee- ringen van de buik met Olie van Al- zem , en naderhand hartsterkende Mid- delen aangewend wierden , met welke Middelen zy tegens den 32ten dag her- steld is ; doch daarop volgde een Ver- zweering van de Klijeren agter de Ooren.

In 't midden van Lentemaand kwam een lyvig Heer , by de 40 jaaren oud , van 't Eiland *Granada* , die zeven dagen te voren een' Galkoorts gekregen had , met gedurig braaken. Den zevenden dag hield het braaken op , maar hy verviel in een' Lammigheid van beide de bee- nen , zo dat hy niet gaan nogte staan konde. Ik schreef hem eene behoorly- ke levenswyze voor , dat hem niet aan- stond ; maar ziende dat het , in plaats van beter , slimmer werd , begon hy na raad te luisteren : ik schreef hem een Purgeermiddel voor , en poogde de ont- lasting van bloed door de Aambeien , als zynde hy des gewoon , te maaken met de *Tinctura Sacra* naar de Londense

Apotheek bereid ; ik liet de Kniën en Enkelen tweemaal daags met Beverolie vryven ; hiermede drie weeken lang voortgevaren hebbende , volgde een bloedontlasting door de Aambeien. De beenen wierden sterk , hy konde gaan , en zyne zaaken waarnemen. Maar zo draa hy zich in zyn Diëet te buiten gegaan had , volgde straks een verloren Etenslust , en 's avonds eenige bewegingen van Koorts. Hy ging na zyn buitenhuis met weinig goeden uitflag : zyn kleur bleef geel en kwaadsappig.

Veele menschen , die van de Koortsen genezen waren , en geene behoedmiddelen waargenomen hadden , storteden wederom in.

Een Weduw van 42 jaaren hadde eene kwaadaardige Zinking-koorts ; ik hadde haar geraden een Purgeermiddel te gebruiken , maar zulks wierd in den wind geslagen , zy kreeg dan ook een *recidief* , begon te ylen ; men dagt wel dat 'er hartstogten de oorzaak van waren , doch zulks konde niet helpen. Ik schreef voor 't baden van de voeten in warm water , Clysteeren , en , den volgenden dag , een buikzuivering uit het aftreksel van Zenebladen en de Agaricus

cus met Manna; zulks maakte genoegsaame ontlasting. Zy was gewoon na twee dagen, dat de Maanftonden geduurd hadden, ook twee dagen een Aambeienvloed te hebben. Ik gebruikte insgelyks de *Tinctura Sacra* negen of tien dagen lang met goed gevolg; vervolgens schreef ik Rynsewyn voor, in welke het Staalvyffel getrokken was. Wat *delicaat* zynde, konde ze weinig Medicynen inneemen. Na verloop van eenige weken kreegze haare Stonden en daarop volgde de Aambeien-vloed, waarop ze volkomen gezond wierd.

AANMERKINGEN

OVER DE IN CURACAO VAN TYD
TOT TYD IN ZWANGGAANDE

ZIEKTE N;

D O O R

CAREL DOERFFEL.

Met den aanvang van Grasmaand 1757 regeerden nog eenige kwaataartige Koortfen met uitslag, dog de meesten waren goedaartig, waarvan veele met een vogtigen hoeft eindigden. Veele, die kwaataartige Koortfen hadden doorgestaan, en geen voorbehoed middelen gebruikt, vervielen in verhardingen van lever, milt en andere ingewanden, 's avonds kwamen 'er sluipkoortfen; by vrouwen te rugblyving der maandstonden, zwellinge der voeten, bedorvene eetlust, en wat zulke verwaarlozing meer gewoon is voort te brengen.

Om deeze kwellingen voor te komen
ge-

gebruikten de lyders, zo als de Koorts zeven of negen dagen over was, buikzuiverende purgeermiddelen, dan versterkende kruider wynen; ze maakten by mooi weêr bewegingen der lichamen, nuttigden spyzen die ligt te verteeren waren en bewaarden hun lyf voor de koude avond-lugt. Waar men verstoppinge der ingewanden vond, wierden openende middelen gebruikt als *Pill. Strateni*, naar de Haarlemmer Apotheek; in zwellinge der voeten een afkookfel van knoppen van Alfem, Alantswortel, en Oranjeschillen: waar-meede deeze kwellingen meest verholpen zyn.

Verfcheidene andere menschen wierden met zinkingen, oor en tandpyn, zeere keelen en hoesten geincommodeert, deeze kwamen alleen van eene verkoudheid. Wanneer zulke lyders bezweet zynde, zig in de koude lugt begeeven, word daar door een verdikking van 't wey veroorzaakt, welke dan in slymagtige stof verandert door de afzonderinge vaaten niet kan doorgaan: en de genoemde kwellingen veroorzaakt; ook kan een byzondere gesteldheid der lugt zulks veroorzaaken.

Tegens deeze kwellingen heb ik geen betere middelen gevonden, dan verdunnen-
de, uitwaazeming bevorderende dran-
ken, voeten-dampbaaden van de hier
groeijende kruiden, welke *aromatique*
kragten bezitten. Innerlyk heb ik veel
den *spirit. sal. ammon. anis. & sasaphras*:
en zoete lauwe thee met redelyk fuc-
ces gebruikt. In 't afneemen van de
kwellingen wierden versterkende maag-
Elixiren, staal en kruider wynen ge-
bruikt.

In 't midden van Grasmaand had
men nog de volgende kwaadaartige
Koortfen. Een vrouw tweeëndertig
Jaaren oud, voor de eerste maal zwan-
ger, kreeg een aanval van de Koorts,
welke 24 uren duurde; daarop volg-
de weer 24 uren het afzyn der Koorts,
den derden dag volgde de tweede
aanval der Koorts, veel sterker met
uitslag van roode en blauwe vlekken;
in 't hoogste der Koorts volgde een
miskraam met tamelyke vloeijing; de
Koorts duurde even weêr 24 uren,
dan volgde weêr het afzyn der Koorts;
men zag een witte koele tong, de pols
klein en tusschen poozend, koude han-
den met klan zweet. Nooit heb ik
een

een zieken in zoo een gevaarlyken ſtaat bedaarder van gemoed gezien als deeze, zonder de minſte ylhoofdigheid of onruſt; den vyfden dag kwam de Koorts weêr met alle genoemde Toevallen, en zy overleed in de derde Koortsverheffing. In 't begin van dit Jaar zag men twee bejaarde menſchen over de 60 Jaaren oud met een tuſſchenpoozende Koorts in de derde Koortsverheffing den vyfden dag ſterven, ook heb ik in 't Jaar 1758 een Juffrouw over de zeventig Jaaren oud, meede in de derde Koortsverheffing of den vyfden dag van een tuſſchenpoozende Koorts het leven zien eindigen. Maar by menſchen van jonger Jaaren is my nooit iemand vóorgekomen, als deeze eerſtgenoemde vrouw. Hier moet de miskraam en kraamvloeijing een groote verzwakking veroorzaakt, en den dood bevordert hebben.

By menſchen van verſcheiden ouderdom kwamen jicht en heuppynen, by vrouwen opſtygingen met benauwde borſt; zo men vond dat een ongeſteltheid van de vochten de oorzaak was, gaf men een buikzuivering, verſterkende en ſtaalmiddelen. In jicht
en

en heuppynen afkookfels van *salsaparill.* en *rad chinae*, benevens deeze pillen *sp. arcan corallin. paracelsi*, *resin jalapp.* ad p. el. naa de kragten en ouderdom der lyders ingerigt, en zo lang wierd daar meede aangehouden, tot dat de Kwellingen minderden.

In 't begin van Bloeimaand bevond men verscheidene menschen die kwaadaartige Koortsen doorgestaan hadden, welken het hoofdhair uitviel, de harde huid binnen de handen en onder de voeten scheidde zig, over het geheele lyf vershilferde zig meede de huid, de meesten bekwamen gezwellen aan hals en oorklieren, welke by veele aan 't zweeren raakten: alsze ryp wierden onlastede de etter zig door den mond, ooren, en andere ook van buiten; men bevorderde deeze ontlastingen door het gebruik van digestive en verzagende Balzemen, tot dat de natuur zig genoeg van deeze stoffe bevryd had, 't welk by eenigen eenige maanden duurde, dan genaazen ze gemaklyk en veilig.

In 't midden van Bloeimaand kwamen eenige menschen van *Jamaica* en de Westkust van *Hispaniola*, medebren-

brengende de Land eigene ziekte van de Engelsen *Bellyach* (*Buikwee*) genoemd; deeze komt in 't begin met een opgespannenheid in den bovenbuik (a). Daarop volgt geduurige pyn; het nuttigen van spys en drank benauwt; de ziekte toenemende, zo komt een geduurig braaken; de lyders vervallen schielyk in kragten; worden wit bleek van aangezicht, zweeten weinig en klam, hun water is weinig rood en brandig, de stoelgang blyft weg, de pols is klein en ras: den meesten verzellen deeze toevallen met een iets afgaande Koorts; en als deeze Koorts iets afgaat, minderen ook het braaken en benauwtheeden, maar gaan nooit geheel weg.

In deeze ziekte tracht men zo veel moogelyk het braaken te beletten, en ordoneert verzagtende Clystere om openlyf te maaken, uiterlyk *Linimenta nervina balsamica*, als ook Pappen van Maismeel, Madera wyn, Foelie, Nagels enz. zulks tot een Pap gekookt, en als de Koorts niet sterk is, dikwils warm opgelegd. Zo als het braaken mindert, geeft men 't volgende, *R. man-*
ne

(a) *Distenfio hypochondriaca.*

na el. ξ ij *Solv. in aq. bullient. adde ol. amygdal. recent expressi* ξ j, zulks by kleine giften gebruikt, tot dat open lyf volgt. Dit alles word naa vereisch dikwils herhaald. Eenige gebruiken *opiata* maar zulks heb ik in 't begin en toeneemen der ziekte schadelyk gevonden; de lyders die dit gebruikt hadden kregen lammigheeden der handen, armen en beenen.

Men geeft deeze lyders spyzen die zachte Chyl maaken, Hoendervlees-foepen, in welken, *Herb. Endiv. Lactuc. apii*, afgekookt zyn.

In 't afgaan der ziekte geeft men open lyf houdende Elixirs, zo als het *Elixir purgans* naa de Brandenburger Apotheek, ook heb ik om den tweeden dag *Balsam. Copiv. ij.* in een bekwaam vogt gegeven met goet succes; ook dienen bittere laxeerende kruide wynen; men mag wel verhoeden dat zulkelyders niet weer instorten, om zulks voor te komen worden eenige weeken lang de *pill. rufi* met uiterlyke *Balsamique* fineeringen gebruikt, en de koude lugt en harde spyzen gemyd.

De *Kinder-pokjes*, in Louwmaant hier gebracht, maakten weinig voortgang,
in

in 't midden van Wiedemaand vernamen daar niets meer van; daar zyn in 't geheel geen twintig kinderen van aangetast, en tot het einde van 't Jaar 1759, verneemt men niets meer daar van, daar moet geen *dispositie* by de Inwoonderen daartoe geweest zyn, om dat deeze anders ligtfmettende ziekte geen meer voortgang gemaakt heeft.

Men vond verscheidene menschen welke met engborstigheid gekwelt wierden; dewelke, zo ze met een vogtigen hoeft kwamen, spoedig genaazen. By anderen ging het zo gemaklyk niet. Twee kinderen van omtrent twee Jaaren oud kregen deeze engborstigheid met groote benauwtheid en trekkingen; men gaf zagtmaakende en uitwaazemende borstdranken; uiterlyke pappen en smeeringen; in 't hoogste der ziekte gaf men den eenen 3^b *balsam Copaiiv.* in warm afkooksel van *herbaeabri (a)*. Zulks eenige ryzen naa malkander herhaald hebbende bekwam het kind verligting, en in vervolg van tyd kwam het daarmee tot volkomene gezondheid. Het tweede kind stierf in 't hoogst der ziekte zonder den *balsam Copaiiv*: gebruikt te hebben.

De

De *Podagriften* hadden in 't midden van Wiedemaand , sterke aanvallen van hunne kwellinge , om deeze te *foulageeren* , gebruikten eenige de vrugt *Papaia* ; deeze met water tot een pap gekookt en lauw op de pynlyke plaatfen gelegd , zag men daar naa de pyn draaglyker worden.

Een man in de vyftig Jaaren oud , in wiens familie het *Podagra* gemeen was bekwan naa sterke gemoeds-beweegingen ftuiptrekkingen , welke volkomen na *passiones hystericæ* geleeken. Ik gaf hem ook *antihysterica* , welke hem *foulageerden*.

Eenige bejaarde menfchen bekwamen een galagtige doorloop , waarvan de eene verergerde in Roodeloop , en een doodelyken uitgang had ; de anderen wierden *Rhabarbarina* innerlyk gegeven , welke met verzagende clyfteeren , drooge fpyzen , en behoorlyke leefregelen herftelden.

